

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— "
 Pe 3 luni . . . 7.— "
 Pe o lună . . . 2.40 "
 Pentru România și strălănită:
 Pe un an . . . 40.— franci.
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA

și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi Nrul 1/a
 INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se în-
 napolază.

Conștiința națională.

Virtuțile suscitade de războiul actual.

Războiul mondial a potențiat (mărit) viața națiunilor. Nu numai că statele beligerante (în război) au trimis pe front pe cetățenii lor cei mai viguroși, cari luptă cu un eroic dispreț de moarte; nu numai că națiuni libere și pacifice cum sunt Canadianii, Australienii, Neo-Zelandezii vin de bună voie să-și verse sângele pentru o metropolă care, și ea, își găsește tăria în soldații ei voluntari; nu numai că în țările cu serviciul militar obligator, mii și zeci de mii de voluntari cer cinstea de a fi trimiși în primele rânduri de luptă, dar chiar populația civilă a tuturor țărilor ce se războiesc, aceea populație care, prin sexul sau vârsta ei, e scutită de datoria militară a războiului, concură din toate puterile sale la triumful cauzei naționale... Ar fi de citat exemplul miilor de femei din diferite țări cari, înscrise de bună voie în serviciul „Crucei roșii” nu se mulțumesc numai să stea în spitalele sau lazaretele adăpostite de acasă, ci se duc pe câmpul de luptă, în mijlocul răniților, unde se expun gloanțelor și epidemiilor; ar fi în fine de citat exemplul milioanei de copilandri cari, rămași acasă, își îndeplinesc datoria pre-cetățenească și pre-soldătească, de a veni, cu slabele lor forțe, în ajutorul patriei. În Germania, o mare parte din cultura lesnicioasă, a cartofilor, a fost incredințată populației școlare dela sate; în Franța, băieți din școli strâng oboluri, iar fetele lucrează vestimente pentru soldați. Pretutindeni, în toate țările beligerante, fără excepție, viața națională e pusă toată în serviciul cauzei ce urmează să fie rezolvită pe câmpul de luptă.

Popoarele au alungat din gândul lor orice altă preocupare; au subordonat (supus) orice alt interes interesului național. Ele nu crută nici un sacrificiu. Imprumuturile de război sunt subscribe cu elan. Familiile nu prelevează numai o parte din avutul lor pentru acoperirea cheltuielilor de război; ele donează tot ce pot: aurul bijuteriilor, metalul gospodăriilor, prisosuri alimentare, în fine tot ce au, impunându-și chiar constrângeri, numai spre a face să triumfeze cauza națională. Savanții din laboratoriiile himice și fizice își frământă mintea să găsească noi arme de luptă; cugetătorii își părăsesc liniștea spre a apăra, cu scrisul sau cu vorba, cauza națională. Mănuitorii condeiului nu sunt mai puțin patrioți decât mănuitorii armelor. Războiul e purtat pe toate căile, prin toate mijloacele și nu are decât o țintă: triumful patriei.

Această stare de spirit și de lucruri, această potențiere febrilă a vieții popoarelor, are un singur izvor: conștiința națională.

Conștiința puternică, vecinic trează, care amuțește zavistiile, stinge urile, șterge deosebiri, netezește rivalitățile, lăsând să strălucească o singură realitate: solidaritatea de neam.

Dacă războiul de azi e gigantic prin proporțiile sale, el e mare și prin virtuțile pe care le-a dat la iveală: eroism, abnegație și muncă trudnică pentru binele general.

Noua hartă a Europei.

„Telegraful Român” publică:

„Decege încă războiul, cu toate grozăviile sale și nime nu poate prevedea, când va lua sfârșit, ales acum, când lucrurile s'au încurcat și mai rău, prin intrarea Italiei în acțiune. Se știe însă, că după terminarea războiului vor urma pertractările de pace cari după toate prevederile au să fie și ele de lungă durată. Pentru că sunt multe și mari chestiile, cari au să fie rezolvate cu prilejul acesta. În conferențele acestea de pace se va stabili noua hartă a Europei întinerite, se vor mări state existente și se vor crea state nouă, iar alte state vor dispărea cu totul. Cam în ce fel ar voi Germanii să fie schimbată harta Europei, în cazul când biruința finală va fi pe partea lor,— lucru despre care de altcun nu ne îndoiim deloc, — a fost spus cu multă claritate într'un interesant articol, apărut nu de mult în ziarul „Moldova” din București. Autorul articolului (I. Tușescu) însiră astfel planurile Germanilor, existente în privința aceasta:

„În Germania toată lumea își dă seama de marea primejdie ce o amenință din partea Englezilor și a Rușilor. Dela bătrân până la copil, dela împărat până la muritorul de rând, toți Germanii își dau seama, că marea război european a fost provocat de Anglia, pentru a nimici împărăția lor și a reduce populația ei la cea mai cumplită mizerie. Nu trebuie să ne mirăm prin urmare de îndârjirea, cu care luptă ei pe uscat, nici de îndrăzneala și disprețul de moarte al marinariilor germani. Englezii și Rușii se războiesc pentru stăpânirea lumii, pe când Germanii luptă pentru a-și apăra țara și averea lor. Războiul acestora deci este sfânt și cinstit.

Popoarele din Austro-Ungaria și Turcii înțeleg, că perirea Germaniei ar avea ca urmare perirea lor, de aceea luptă de-avalma cu Germanii în contra dușmanilor comuni. Toate statele neutre din Europa își dau sama de primejdia ce le amenință din partea Rusiei și Angliei, și nu s'au lăsat ademenite de ele. În zadar au încercat aceste puteri a înșela popoarele, vorbindu-le despre „principiul naționalităților” sau „libertatea popoarelor mici”, de geaba au cău-

Apusul roșu.

*Coboară 'nsângerat spre-apus,
 Coboară 'ncet îmbolnăvitul soare...
 Tristeți adânci prind iar să mă 'nfioare:
 Sunt sufletele celor ce s'au dus,
 La lupte uriașe, 'ngrozitoare.*

*Se 'ncheie încă-o zi,
 Cu ore roșii, grele și pustii,
 În care au pierit 'ngrozitor
 Atâtea mii de inși,
 De 'nvingători superbi și de învinși,
 Cari au plecat cântând triumfător,
 La lupte grele, pentru țara lor...*

*Cu ore grele, mute, sângerii
 Se 'ncheie încă-o zi...
 Cum pier pe 'ncetul razele solare,
 În mine simt că ceva jalnic moare:
 Sunt sufletele celor ce s'au dus,
 Spre miază-noapte, miază-zi și-apus,
 La lupte uriașe, 'ngrozitoare!*

A. Cotruș.

Luptele din Gallipoli după însemnările unui ziarist englez.

„Corriere della Sera” primește după însemnările unui ziarist englez următoarea telegramă din Londra: Cea dintâi dare de seamă asupra debarcării trupelor aliate la Gallipoli, se datorește lui Achmed Bartlett, care a trimis-o tuturor ziarelor din Londra, pe contul cărora el se găsea în mijlocul forțelor engleze, ce operau în Dardanele.

Deși cam întârziată povestirea ne dă o idee de înverșunarea și de greutatea luptei.

Intreaga flotă și transporturile au fost împărțite în cinci divizii. S'au hotărât trei descărcări principale. În ziua de 29 st. n., una din divizii efectua o debarcare la extremitatea peninsulei Gallipoli lângă Seddul Bahr. Contingentul australian și cel neozelandez au debarcat la nord de Kaba-Tepe, pe când ceva mai la nord trupele diviziei navale făceau demonstrație. Corespondentul în chestiune a urmărit operațiunile australianilor.

În timpul nopții de 29 Aprilie st. n. divizia noastră, care trebuia să debarce trupele de întăriri ale contingentului australian tocmai la nord de Kaba-Tepe, s'a îndreptat către această destinație. La ceasul unu din noapte, năvile au ajuns la locul hotărât și la cinci mile de punctul unde debarcarea trebuia să se efectueze și

acolo s'au oprit. Soldații au fost treziți și li s'a servit ultima masă caldă. La 1.20 de pe nava-amirală s'a făcut semn să fie coborite în mare, imbarcațiunile, pentru a fi remorcate de șalupe.

Intruniți pe puntea din pupă, în fața marilor tunuri, 305 soldați australianii, perfect echipați, au primit ultimele instrucții dela ofițeri, cari acum șase luni, ca și soldații de sub comanda lor, trăiau ca niște buni și liniștiți burghezi în Australia și în Noua Zeelanda, la cinci mii de mile depărtare de aci. Alături cu soldații, erau aliniate companiile de debarcare ale marinariilor noștri, a căror veche uniformă albă a fost preschimbă în alta de culoare „kaki”.

Fiecare imbarcațiune era sub comanda unui cadet, dintre cari mulți veneau direct din școala dela Dartmouth, după două semestre de studii. La 2 și 5 s'a dat semnalul intrării trupelor în imbarcațiuni. Soldații debarcați din nave au luat loc în caicuri remorcate de grupuri de câte trei șalupe.

Debarcarea s'a făcut lângă înălțimea ce se întinde la nord de Kaba-Tepe și se ridică la 310 metri cu vârful sale dela Kojia Chmen Dag. Ea face parte dintr'un triunghi încurcat de dealuri și văi ce se întinde dealungul peninsulei Gallipoli până la baia Ak-Basi, deasupra strămtorii Cianak.

De abia începuse să se crape de ziua și trăgătorii dușmani ascunși peste tot locul au atin-

tat a prosti lumea cu gogorițe urite, ca „militarismul prusac”, „barbaria teutonică”, „pericolul germanic” ș. a.

Tripla-înțelegere n'a putut înșela nici pe Portugalia, nici pe Grecia, cu atât mai puțin pe Italia, (art. era scris înainte de intrarea în acțiune a Italiei. — *N. Red.*), sau pe România. Ba încă sunt semne sigure, că îndată ce va sosi momentul oportun, multe din statele neutre se vor uni cu Germania. În acest caz triumful puterilor centrale va fi asigurat.

Cari vor fi urmările acestei biruințe? Este ușor de prevăzut, că Germania triumfătoare va căuta să stabilească o pace durabilă; iar pentru atingerea acestui scop ea va trebui să micșoreze puterea statelor dușmane și să dea libertate popoarelor asuprite. Se impune deci, ca mai întâi Rusia să fie doborâtă, iar după dânsa va veni rândul Angliei.

Pentru ca Rusia să nu mai fie o primejdie pentru popoarele din Europa centrală și peninsula balcanică, trebuie să fie redusă la limitele ei naturale, rămânând pentru viitor un stat curat muscălesc. După câte au transpirat până acuma, Germanii au de gând să elibereze de sub jugul muscălesc pe toate popoarele din Rusia occidentală și să creeze mai multe state independente. Primul stat întocmit de Germani va fi *Polonia*, care se va întinde dela Carpații galițieni până la Berezina și Dîna, având ieșire la Marea baltică prin Libau. Această țară va avea o populație de vre-o 25 milioane locuitori, în majoritate Poloni, și va forma un regat autonom, alipit de Austro-Ungaria. Al doilea stat creat de puterile centrale va fi *Ucrania*, sau *Rutenia*, care se va întinde dela Carpații galițieni și bălțile Pinscului până la Marea Neagră și Doneț. Această țară va avea o populație de vre-o 30 milioane locuitori, în majoritate ruși, și va forma un regat independent, cu capitala Chiev. Al treilea stat creat de Germania are să fie *Finlanda*, în peninsula cu acelaș nume. Ea va rămânea independentă, după cum a fost și în trecut, ori apoi se va uni cu Suedia. În chipul acesta Rusia va fi micșorată simțitor și va pierde pentru totdeauna speranța de a se mai întinde spre vest și sud-vest, căci statele din nou create vor fi întotdeauna aliate cu Germania în contra Rusiei.

România va trage mari foloase din schimbările indicate mai sus. În adevăr, ea va anexa *Basarabia întreagă*, (46.000 klm. p. și peste 2 și jum. milioane locuitori), *Podolia sudică* și *Chemanul* dintre Nistru și Bug: în total va înhăța dela Rusia vre-o 85.000 klm. p. și vre-o 5 milioane locuitori, în majoritate (peste 3 milioane) moldoveni. Totodată România va câ-

știga..... compensație pentru ajutorul dat împotriva Muscalilor. Cu chipul acesta România va ajunge un stat mare și cu o populație de vre-o 14 milioane locuitori. Ucraina va rămânea multă vreme sub influența românească, și poate mai târziu va face chiar o uniune vamală cu România.

Sârbia nu va fi desființată, însă ea va fi silită de a ceda Craina (Timocul) României și Macedonia răsăriteană (până la Vardar) Bulgariei; în schimbul acestora Sârbia va anexa *Albania-nordică*, pe unde va putea eși la Marea Adriatică.

Grecia va anexa toate insulele din Marea Egee, cari se țin de Europa, iar pe continent va dobândi întreg *Epirul*. În schimbul acestora, ea va ceda Bulgariei *Cavala* și întreg teritoriul macedonean la răsărit de Struma.

Bulgaria, pe lângă teritoriile dobândite dela Sârbi și Greci, va mai câștiga o parte din ținutul Caliacra, până la o linie ce ar trece pe la nordul Bazargicului și s'ar opri la capul Șabla. În schimbul acestui teritoriu însă ea va ceda României orașul *Vidin*, care va fi alipit la Craina.

Austro-Ungaria, mărită cu Polonia, se va transforma într'o vastă confederație de state autonome.

După sdrobirea Rusiei și regularea afacerilor din Europa orientală, Germania va propune Franței pacea. Dacă ea va consimți a sta la împăcaciune, va scăpa foarte ușor din încurcătura în care s'a băgat pentru gestul Angliei și al Rusiei. În caz contrar va fi constrânsă a primi condițiunile învingătorului. În primul caz Franța va câștiga Lorena franceză, Valonia și Elveția franceză, iar în schimbul acestora va ceda Flandra franceză, Nisa și Tunisia. Cea dintâi împreună cu Flandra belgiană vor fi a-

nexate la Olanda, care va intra în cofederația germanică, sau va face cu imperiul o uniune vamală, iar Nisa, împreună cu Elveția italiană, vor fi alipite la Italia. Pe lângă aceste teritorii, Italia va dobândi Trentinul care va fi cedat de către Austria ca compensație. Tunisia va deveni de asemenea teritoriu italian și va fi alipită la Tripolitania. Elveția germană va rămânea ca stat federalist în imperiul german.

Cu chipul acesta, Franța, Italia și Germania vor anexa toate teritoriile ce li se cuvin, conform cu principiul naționalităților, și nu va mai rămânea pentru viitor în Europa occidentală nici un motiv politic de dușmănie.

Din contră, dacă Franța nu va consimți a încheia pace separat de Anglia, ea va pierde de tot teritoriul ocupat astăzi de trupele germane, Nisa, Corsica, Tunisia, Marocul, Madagascarul și va plăti o sumă fabuloasă ca despăgubire de războiu.

După terminarea războiului de pe uscat, Germania va continua luptele maritime cu Anglia, până când această putere va fi doborâtă și nevoită de a lăsa căile navigabile deschise pentru toate națiile. Ea deci va fi scoasă din Gibraltar, Malta, Cipru și Egipt. În acelaș timp va fi silită a ceda Germaniei o parte din coloniile ei, între cari cea dintâi va fi Canada.

Iată în mod aproximativ, ce prefaceri ar aduce în lume o victorie desăvârșită a Germaniei; de unde se vede, că această putere luptă pentru independența ei și liberarea popoarelor mici Statele neutre trebuie deci să-i dea mână de ajutor spre a înfrâna poftetele de cucerire ale Rusiei și Angliei, stabilind o pace durabilă pe continentul nostru.

Rămâne acum se vedem după războiu, cari din aceste planuri germane și în ce măsură vor putea fi cu adevărat realizate?...

Jertfa Românilor pentru tron și patrie!

Lista soldaților Români din comuna Chimitelnicul-de-câmpie, cercul pretorial Murăș-Ludoș, com. Turda-Arieș, pe câmpul de luptă.

Ambrus Moisă (2), Andruș George, Bereca Simion, Bereca George I. Ștefan, Bereca Ioan I. Andronie (3), Bereca George a Anichi (4), Bereca George I. Chirion, r., (5), Budian Ioan I. Simion, Budian Simion, junior (7).

10 Budian Constantin (6), Bologa George (1), Bologa Ioachim, Bologa Teofil (4), Bucur Vasilie Brustur Ioan (1), Buta Ilie I. Chirilă (7),

Buta George, Căpușan Toma (2), Căpușan George Iorgu (2).

20 Căpușan Ioan a Dinului (2), Căpușan Mihailă, mort, Căpușan Vasilie I. Ionaș r., Căpușan Alexă, Calugăr Ioan, r., (1), Cicudean Ioan, r., (1), Cipaian Ioan I. Vasilie (2), Cipaian George I. Vasilie, Cipaian Vasilie I. Gavrilă (1), Covicu Ioan (3).

tit focurile lor asupra imbarcațiunilor îndată ce acestea s'au aflat în direcția tirului. Trei dintre șlepuri desprinzându-se de remorhierii lor, au rămas în voia valurilor, fără cârmă și luăți drept țintă al unui foc viu al inamicilor au început a pierde oameni în număr mare. Debarcarea a avut loc în mod mehanic sub acest foc, șlepurile supra-încărcate, cari se desfăcură de șalupe de remorcă și se depărtaseră de cacciatorpediniere, au fost trase la mal cu mari efortări de câte șase sau opt marinari. Când au ajuns la coastă toți au sărit pe plajă luând drumul către înălțimi.

Abia se terminase debarcarea când un detașament de Turci ascunși în tranșee au deschis un foc viu de arme și mitraliere. Mulți au fost loviți, deoarece se găseau în grupuri compacte, așa cum debarcaseră din șlepuri, câte 40 din fiecare. Atunci a fost un moment de panică.

Australienii nici n'aveau armele încărcate și înaintau numai cu baioneta la armă.

Când s'a făcut ziuă albă, navele de războiu au căutat să susțină înaintarea trupelor printr'un foc al tunurilor de calibru mic și mijlociu, dar din cauza că nu cunoșteau pozițiunile inamicului, sprijinul era mai mult moral decât rela. Când a apărut soarele Australienii stabiliți pe vârful înălțimilor căutau să-și deschidă drumul spre nord.

Aproape de 8.45 dimineața focul de pe colina a devenit intens și a durat toată ziua. Lupta era confuză căci se dedea pe un teren răpos așa

incât era greu să fie urmărită cu exactitate. O pozițiune câștigată pe culmea cea mai înaltă făcu posibilă debarcarea altor trupe.

Pe măsură ce debarcau trupele, veneau dela plajă noi întăriri. Îndată ce lumina a permis, Turcii au deschis un foc viu asupra plajei, cu tunurile din lagărul Kaba Tepe și cu acelea dintr'un alt lagăr situat mai la nord. Șrapnelele cădeau fără încetare și decimau rândurile trupelor debarcate. În zadar se încearcă navele să înăbușe aceste focuri căci nu se cunoștea precis pozițiunea. Un crucișetor apropiindu-se de coastă așa de mult încât atinse pământul, a reușit să arunce o grindină de proiectile asupra punctelor de unde veneau focurile reducând la tăcere canonadele turcești.

Pe când se înnopta Turcii au înaintat cu întăriturile lor și atacurile deveniră tot mai puternice susținute fiind de un foc foarte viu de artilerie. Presiunea asupra fronturilor zeelandezilor și australienilor devenind tot mai gravă linia ocupată de ei a trebuit să fie retrasă în timpul nopții.

În dimineața zilei următoare s'a aflat că inamicul primise peste noapte întăriri însemnate și că pregătea un mare asalt la nord-est.

În adevăr atacul s'a început pe la 9.35 dimineața. De pe nave puteam vedea un convoi numeros de Turci care înainta șerpuiind către vârful colinei încercând să se apropie de pozițiunile ocupate de trupele debarcate. Inamicul

avea așezate în linie de tragere câteva tunuri cu cari bombardaseră toată noaptea pozițiunile australienilor.

Șapte nave de războiu se apropiaseră de plajă în timp ce „Queen Elisabeth” rămăsese la larg. Fiecare din nave acoperea câte o porțiune din linia trupelor. Când s'a dat semnalul de începerea focului, înălțimile și văile gemeau sub povara explozivelor.

Tot felul de proiectile de cari dispuneau navele au fost întrebuințate; șrapnelele de 381 milimetri ce porneau de pe „Queen Elisabeth” conțineau fiecare câte 20.000 proiectile, apoi grenade de toate dimensiunile au fost aruncate până la cele de 76 milimetri.

Turcii au continuat să înainteze cu mult curaj, în timp ce artileria otomană încerca să facă navele să se depărteze de coastă, concentrând focul asupra lor. Trăgătorii turci, buni ochitori, încercau să ia la țintă pe ofițerii și marinarii cari se găseau pe punte și pe covertă.

Focul armelor și mitralierelor nu mai înceta și se transformă într'o adevărată ploaie când deodată Turcii au împins coloana lor de atac înainte. Coloanele erau în flacări, în timp ce pe plajă masse de trupe așteptau să ia loc în tranșee și detașamente întregi de debarcare lucrau asiduă la descărcarea proviziunilor și munițiunilor.

Marele atac al Turcilor a durat două ore.

30 Cucean George I. Indrei, Cucean Alexandru I. Indrei, Cucean Ioan I. Indrei, Cucean Ioan I. Dumitru, Chiperiu Ioan I. Constantin, r., Chiperiu Tarcuin (6), Chiperiu Vasilica I. Toderas, r., (2) Chiperiu Lazar (3), Chiperiu Ioan I. Sofroniu, Chiperiu Ioan I. Vilica.

40 Dâmbean Tarcuin, r., Dâmbean George (1), Dan Alesandru, Dan Isailă, Dătesan Ignat, Dătesan Ioan a Luțului, mort, (2), Dătesan George a Luțului, r., (4), Dătesan Vasilie a Luțului (1), Dătesan Nistor I. Ioan, r., Dătesan Vasilie I. Ioan

50 Dătesan Chirion I. Teofil, Dătesan Toderas I. Goga (2), Dătesan Ioan I. Puica, mort, (2), Dătesan Vasilie I. Mihailă (4), Dătesan George I. Mirion, r., (1), Drăgan Toma (2), Dobru Vasilica (2), Dușa Nicodim (2), Dușa Petru (1), Dușa Vasilica (5)

60 Flore Ioan, mort, (4), Grec George I. Toderas (2), Grec Ioan I. Toderas (2), Grec Chirila I. Ionaș, Grec Tarcuin, German Vasilie (1), Ghirca Ieronim, r., (4), Gábor Pavel (4), Hârșian Victor, Iernutan George

70 Lechințan Augustin, Luca Alesandru (1), Luca Ioan, r., Lăscudean Ioan, r., (6), Lung Marian (3), Lung Dănilă, r., (2), Lung Filimon (2), Lung Vasilie a Lotrului, Lung George a Lotrului, Lung George a Gășului r.

80 Maior Ioan I. Nicolau, Maior Vasiliu r., Maior Ieronim (2), Maior Teofil I. George, Mărginean George, Moga Ionel, Moldovan Alexandru, Moldovan George (3), Moldovan Ioan a Rancului (1), Moldovan Ilariu (1)

90 Moldovan Lazar (5), Moldovan Augustin, mort, Moldovan Nicodim (4), Moldovan Nicolau (5), Moldovan Ioan I. Stefan, Moldovan George Nerului (4), Mureșan George I. Valeriu, Mureșan George a Răului, r., (2), Mureșan Emiliu, Mureșan George a Dini (1)

100 Mureșan Ioan a Dini (5), Mureșan Dănilă a Dini (2), Mureșan George I. Ier., mort, Nistor George (1), Nistor Ioan I. Ales., Nistor Adrian, r., Nistor Ioan I. Vas. r., (1), Nistor Valeriu, Oroian George I. Ioan (3), Oroian Teofil I. Ioan (5)

110 Oroian Ioan I. Trifan, Oroian Constantin I. Trifan, Oroian Tarcuin, r., Oroian Teofil I. Puiu, r., (2), Oroian George I. Cost., mort, Oroian George a Gon., Pop Vasilica a gâfti (3), Pop Teofil a gâfti, Pop Valeriu a gâfti, r., Pop Todor (5)

120 Precup Ioan, r., Precup Valeriu, Pulpă Ioan (1), Pulpă Filon (1), Pulpă Aurel, Raț Ilie, r., Raț Nistor, Repede Ioan, mort, (1), Sărăcut George (4), Sturza Gavrilă

130 Săbău Vasilie (3), Săbău George (3), Tilincă Mihailă, mort, (2), Tilincă Vasilica, Tilincă George, Tilincă Ioan, Teglă Ioan, mort, (1), Tritean Augustin, r. Suma copiilor 194.

Comunicat prin: Teodor Hârșian, paroh.

Tarigradul.

Incercările Bulgariei de a-l lua.

Asupra așezării Bulgarilor în împărăția grecească trebuie să ne oprim mai mult căci asupra lor s'a scris o mulțime de lucrări de către mulți literați și istorici, atât vechi cât și noi.

Numai cele scrise de Hajdeu (La Valachie jusqu'en 1400), Onciul (Originile Principatelor), Xenopol (Istoria Românilor), Iorga (Chilia și Cetatea Albă), Schlumberger (Une epopée byzantine), Vretos (La Bulgarie ancienne et moderne), Kanitz (La Bulgarie Danubienne), Rudand (Istoria Bulgariei), Jirecek (Geschichte der Bulgaren) și alții sunt de ajuns să ne dea o idee cât de mult s'a scris și câte păreri s'au emis în această privință.

Scrierile menționate mai sus nu sunt decât o mică parte din ce s'a scris într'un chip pârținitor. Noi nu vom căuta să mergem pe această cale și să fim pârținitori, ci întemeiați numai pe documente și mărturii vom arăta lucrurile așa cum au fost și cum bunul simț ne spune că trebuie să le înțelegem.

Să vedem deci cum stau lucrurile cu Bulgarii.

Cea dintâi navală în împărăția romană — ajunsă acum greacă — o fac în a. 495. După aceea urmează să o prade în anii 499, 502, 599, 678, 680.

Isperih fiul lui Kubrat, pe care Iraclie, împăratul grecilor, îl face *patriciu*, se așează pentru totdeauna, în Misia, unde i se dă pământ.

Tinta acestui popor după Grecii i-au dat voie să se așeze în împărăție, nu era alta decât să înlocuiască pe împărații greci și creștini în stăpânirea vestitei cetăți împărătești de pe Bosfor. Voiau Bulgarii cu alte cuvinte să facă și ei ceea ce făcuseră Germanii în apus; o nouă împărăție romană de neam barbară.

Voiau Bulgarii noștri cari cu voia Grecilor, s'au așezat în împărăția lor, să facă ce făcuseră Germanii, dar dela dorință și până la săvârșire mai era un drum cam lung de străbătut.

Iustinian dă lui Tervel, un conducător bulgar din Marcianopolis, titlul de Cezar.

Cu acest titlu, urmașii lui Tervel, creștinându-se, voră iarăși să se socotească împărați și s'au numit *ei singuri „tari”* — dacă altminteri nu putură, căci împărații greci nu-i lăsară să-și pue în aplicare gândul, adevă să-i înlocuiască în stăpânirea Bizanțului.

Istoricii sunt în mare greșală când susțin că, dacă conducătorii Bulgarilor se numiau ei dela sine „tari” aveau și „țarat” adevă domnie. Bulgarii n'au putut să aibă un „țarat” de sine stătător.

Ei au putut să fie în împărăția grecească, patrici, cezari și să aibă orice demnitate, cum pe vremea lui Dioclețian erau cezari Constantin Cloru, Galeriu, Constantin, Licinius, dar împărat adevă *autocrator* al împărăției era tot Dioclețian.

Și, apoi, se pune întrebarea: Cine-i recunoștea de „tari”? Impărații greci nu, atunci care alt stat din vremea aceea? Impărăția germană din Apus, cu atât mai puțin! A rămas numai Papa dela Roma!

Acesta da, a putut să-i recunoască ca „tari” ca să isbească în Greci. Poate chiar că i-a și îndemnat să se răscoale și să turbure, de atâtea ori, împărăția grecească.

Dar ni se va răspunde poate: Dacă conducătorii Bulgarilor, așezați în împărăție cu învoirea Grecilor, se intitulau în scrisorile și legăturile lor cu Papii Romei, cu mândrul titlu de „*Rex Bulgarorum et Blachorum*” trebuie să fi avut un „țarat” de sine stăpânitor.

Răspundem: Acest titlu dat de Papii Romei, are aceiași valoare ca și cel de „țar”. Și în scrisorile lor voiau să înlocuiască tot pe Greci, în împărăția Răsăritului și de aceea se numeau în acele scrisori, împărați ai Bulgarilor și Grecilor: *Ton Bulgaron ke Romeon*, de unde iarăși printr'o greșită interpretare, a rezultat pentru unul din istoricii români titlul de „*Impărați ai Bulgarilor și Românilor*”, traducând pe Romeon roman, prin român.

Din cercetările noastre, din toate scrierile cetite, chiar cele pârținitoare și foarte binevoitoare pentru Bulgari nu reese — așa am înțeles noi lucrurile și așa ni se pare că bunul simț — ca Bulgarii să fi avut o domnie de sine stăpânitoare.

Dacă Bulgarii ar fi avut un „țarat” întrebăm noi acum la rândul nostru, el ar fi trebuit să aibă hotarele sale întărite sau păzite de cetăți întărite, după cum se obicinuia pe acea vreme.

Cum se face dar, că mai toate cetățile întărite atât dela Dunăre cât și dela Mare, pe care unii istorici pârținitori, spun că erau ale Bulgarilor, nu sunt ele în puterea lor, ci în puterea Grecilor?

Acest lucru l-am mai arătat în altă parte și îl arată chiar Schlumberger, care este foarte binevoitor Bulgarilor, în monumentală sa scriere: „Une epopée byzantine”.

Bulgarii n'au putut avea un stat de „sine stăpânitor”, ei au fost numai o populație care s'a așezat, „prin învoirea Grecilor în împărăție”, s'a obicinuit cu locul unde s'au așezat, s'a înrudit cu celelalte popoare din împărăția grecească și în deosebi cu slavii și acum, căuta să iasă la suprafață turburând liniștea împărăției și totdeauna gata de harță și răscoală.

Dovezile ce le vom aduce mai la vale ne vor arăta cu prisosință, că cetățile dela Dunăre, unde unii istorici pun hotarele așa zisului „țarat” bulgar — care să fi fost el? — sunt grecești și nu bulgărești.

În comunicarea dlui N. Iorga, făcută Academiei Române se spune că *malul drept al Du-*

nării nu era al Bulgarilor. Noi mergem mai departe și spunem că nu numai malul drept dar nici malul stâng, pe care unii spun că asculta de Bulgari nu asculta de dânsii, *ci de greci.*

În cele patru mari expedițiuni pe cari le făcu Constantin V. *Copronimos* (741—775) asupra Bulgarilor răscolaiți *operațiunile de uscat sunt combinate cu operațiunile flotei trimisă la gurile Dunării cu flota de pe Dunăre primește ordin să ridice pânzele iar armata de uscat să se întrunească în Balcani cu armata debarcată de flotă la Dunăre* (749, 763, 766 și 774).

Intr'o altă expediție împotriva Bulgarilor, căpetenia flotei bizantine, vine la Dunăre ca să ajute pe Leon Foca (916).

Ce ne dovedesc expedițiunile acestea la Dunăre? Ne arată deslușit că malurile acestui fluviu dela Marea Neagră și până dincolo de Belgrad, au fost hotarele împărăției grecești, unde se putea la nevoie concentra armata adusă aci cu flota.

Dacă Grecii n'ar fi fost stăpâni pe malurile Dunării și pe toate cetățile întărite — vechile străji de odinioară ale Romanilor — n'ar fi avut ei destulă siguranță ca să trimită toate acele armate cari puteau să debarce fără să fie împiedecate de cineva și de aci să pornească în potruva răscolaiților.

D. Caselli.

Un învățător mort.

Copilul e tot copil. Pe el nu-l interesează nimic afară de jucăriile lui, nu-l supără nimic, dacă cineva nu-i strică jocul și de dimineața până seara tot aleargă ca apoi a doua zi deșteptându-se din somn să-și ia lucrul dela început.

Intr'un colț de stradă, o ceată de copii fac gălăgie mare, căci un feciorandru le-a luat mingea și cu nici un preț nu mai vrea să le-o dea. Deodată se liniștesc și-și îndreaptă privirile spre marginea satului. Un soldat îmbrăcat în haine sure, murdare, încât deabia li se mai poate desluși culoarea, răzimat de cârje, se apropie de ei. Ar vrea să-l întrebe, cine e, dar se tem. Nu-l cunosc, căci de când a plecat de acasă au trecut șase luni, în care vreme se schimbaseră de tot.

— „Faceți bine, dragii mei, spuneți-mi: Umblați voi la școală?”

— Umblăm!

— „Acasă e învățătorul vostru?”

— Nu-i acasă, că e dus la bătăle!

— „Acasă e doamna lui?”

— Acasă! — răspund copiii toți în cor.

— „Faceți bine, mergeți până la școală și-i spuneți să meargă până la „Ionu Badii”, că acela a venit acasă și ar vrea să-i spună ceva”.

Copiii prind curaj și-l întreabă toți odată:

— Dta ești „Ionu Badii”? Doară cu dta într'un loc a fost învățătorul nostru?

Copiii aleargă toți într'un suflet până la școală și duc vestea femeii. Intr'un minut ușa lui „Ionu Badii” se deschide și femeia intră.

— Ce? Cum? Ce veste?

— Nu te supăra doamnă, că cine pleacă la răboiu, pleacă la moarte”.

Femeia devine palidă.

— Și eu abia am putut scăpa cu piciorul frânt, dar mai bine....

— Așa dară el a murit, — și începe a plânge cu sughiț.

— Nu plânge doamnă, că iată cum a fost. I-a fost ușoară moartea. Eram în Lupkow și trebuia să apărăm unele poziții. Vin Rușii câtă frunză și iarbă. Noi primim poruncă, să nu părăsim pozițiile noastre, ci să începem lupta pe viață și moarte. Vin gloanțele ca ploaia și cad mulți din ai noștri. Când lupta e pe sfârșite vine un glont dușman și ajunge pe soțul dtale drept în frunte. Se mai mișcă odată și s'a sfârșit....

Focul se oprește, apoi într'o ridicătură de munte i-au făcut o groapă. Și l'au îngropat, iar la cap i-au pus o cruciuliță de brad. Eu am început să plâng și apoi m'au dus la ambulanță. De atunci a trecut multă vreme și acum am venit acasă ca să-ți spun și dtale...”

Femeia plânge și mai tare, apoi zice:

— Cel puțin e singur în mormânt și are la cap o cruce, ca să știe trecătorii, că acolo odihnește un creștin....

Copiii au uitat mingea și cu gurile căscate se uită spre casa lui „Ionu Badii”, Femeia trece pe

lângă ei fără să-i observe. Le schinteiesc ochii de lacrimi și se duc acasă...

Clopoțele bisericii încep a vesti moartea unui om. Cine a murit? — se întreabă oamenii. — Învățătorul *Moise Mariș* — răspund alții. — Dzeu să-l ierte că a fost om bun.

Vezi, vezi măi Ioane! A fost prunc din oameni ca noi, cu opinci. Cât s'au ostenit ei până l'au crescut și acum nici el, nici osteneala lor. Și *Teodor Roitan* și *Petru Mureșan* tot prunci de plugari au fost și ei au murit. Bagseamă așa a rânduit Dzeu, ca noi plugarii să nu ne putem bucura niciodată, ci tot năcaz peste năcaz. Bagseama așa trebuie să fie, ca noi plugarii să aducem cele mai mari jertfe pentru țară. Noi hrănim țara, noi ne jertfim pruncii noștri și tot noi purtăm și greutatea cele mai mari. Nu înzădar se zice: „Nația e talpa țării”.

Dar nu-i nimic, numai să dea Dzeu pace în țară și să ne vină copiii acasă, câți or veni, iar câți nu, Dzeu să-i ierte!

Femeia în scurtă vreme își la fetițele de mână și se duce de acasă. Se mai reîntoarce odată pentru a-și lua ce a mai avut și de atunci nimeni nu-i mai pomenește numele.

Doar, când clopoțele bisericii vestesc moartea cuiva își mai aduc oamenii aminte și de învățătorul lor.

Soimos.

Ilie Chebeleu.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Broul telegrăfice ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 31 Maiu. — Se comunică dela cartierul general:

Pe câmpul de războiu rusec: Dealungul râului San și spre răsărit dela acest râu ieri nu s'au dat lupte de mare însemnătate. Pe frontul dela răsărit și apus-miazăzi dela Przemysl, precum și la cursul de sus al râului Nistru luptele sunt încă în curs. În ținutul Stryj-ului, trupele aliate (germane și austro-ungare) în lupte crâncene au luat cu asalt mai multe localități și au capturat o baterie rusească. De altfel situația pe câmpul de războiu dela răsărit-miazănoapte e neschimbată.

Pe câmpul de războiu italian: Ieri dimineată, într'un sector al fortificațiilor noastre de pe platoul dela Lava rone am respins în mod sângeros atacul unui regiment alpin. Spre răsărit-miazănoapte dela Paneveggio un detașament dușman începuse să se îngroape, dar în urma focului nostru puternic a fost silit să se retragă în grabă. La granița Carintiei se dau lupte cari decurg favorabil pentru noi. Spre răsărit dela Karfreit dușmanul a încercat zadarnic să treacă peste înălțimile dela Krn.

În luptele de artilerie ce se dau pe coasta mării a intrat și artileria grea a noastră.

Berlin, 31 Maiu. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe câmpul de războiu apusean: Atât spre miazănoapte dela Arras, cât și în Bois de Pretre, Francezii cu mari forțe au încercat ieri să rupă frontul nostru. La Arras, în zilele din urmă dușmanul prin sapeurii lui a reușit să se apropie mai mult de frontul Neuville-Röllincourt. Deci noi așteptam atacul pe acest front, după ce toate încercările dușmanului, de a ne alunga din pozițiile noastre spre miazănoapte de aci, se prăbușiseră. După câteva ceasuri de pregătire de artilerie atacul s'a și dat ieri după amiază; mulțumită regimentelor din Bavaria și de pe Rin, acesta s'a sfârșit cu eșec pentru dușman. Dușmanul a avut pierderi foarte mari. În Bois de Pretre, Francezii au reușit să-și pună piciorul în câteva din primele noastre șanțuri; de altfel și acest atac dușman a eșuat. La Ostende, bateria noastră de pe coastă a împușcat un aeroplan dușman. Artileria noastră prin câteva lovituri din nou a nimicit ieri viaductul căel ferat dela Damerkirch, după ce Francezii după lucrări de luni de zile îl restauraseră spre a putea fi folosit.

Pe câmpul de războiu răsăritean nu s'a întâmplat nimic nou.

Pe câmpul de războiu dela răsărit-miazăzi: În luptele ce se dau în jurul Przemyslului trupele germane au ajuns mai aproape de frontul dela răsărit și răsărit-miazănoapte.

Șefii maghlari din opoziție la monarhul. — Cabinet de concentrare?

Budapesta. — *Broul de presă al ministrului președinte anunță: Aflăm din izvor autentic, că M. Sa monarhul la rugarea ministrului președinte va invita în audiență pe grozii lului An-drassy, Albert Apponyi și Adalbert Zichy.*

Noul președinte al Portugaliei.

Berlin. — Noul președinte al Portugaliei, depunând jurământul pe constituție, a citit mesajul adresat către congresul național portughez, condamnând dictatura. Noul președinte a investit ministerul cu puterea oficială. Prim-ministru a rămas Iose Castron.

Declarațiile dlui Sassonow.

Petrograd. — *Ministrul de externe al Rusiei Sassonow, primind pe ziariști a repetit declarația ce a făcut-o și în ședința din 26 Iulie anul trecut, că alianțele cari nu se întemeiază pe simțimentele popoarelor nu au viață. Alipirea Italiei la tripla antantă are o mare însemnătate pentru frontul apusean. Rusia va avea să se pregătească pentru o nouă campanie de iarnă, dar antanta încearcă totul pentru ca războiul să se termine cât mai în grabă.*

Memoriul Italiei.

București. — Baronul *Fasciotti*, ministrul Italiei la București a remis dlui *Emil Porumbaru*, ministru de externe, memoriul prin care Italia arată cauzele cari au determinat-o să declare războiu Austro-Ungariei.

Neutralitatea Elveției.

București. — Se află din sursă sigură, că Franța, Italia, Anglia și Rusia au declarat guvernului federal elvețian, că ele și-au luat însărcinarea să respecte în mod strict neutralitatea republicii elvețiene.

Colonelul Rudeanu la d. Sonnino.

Roma. — Baronul *Sidney-Sonnino*, ministrul de externe a primit în audiență la Consulta pe d. colonel Rudeanu.

Francezii cer ajutorul României.

Genf. — *Clemenceau se plânge în ziarul său „L'Homme enchaîné”, că tratativele dintre România, Rusia și Serbia n'au rezultatul dorit. Se vorbește despre o opunere a României — scrie Clemenceau, — dar nu înțeleg ei că aceasta opunere trebuie să facă să înceteze? Căci ce e valoarea unei sau alteia părți de țară față cu importanța marilor interese, cari sunt în joc? „Petit Parisien” în numărul său mai recent provoacă România, Rusia și Serbia să se înțeleagă în sfârșit, întârzierea nu se poate înțelege, deoarece o victorie grabnică și decisivă e de mare valoare pentru toate 3 statele. Națiunea franceză speră, că va putea saluta în curând intervenția armată în Ardeal a celei a treia națiune latină.*

Comunicat oficial italian.

Roma. — Șeful statului major Cadorna a dat în 28 Mai următorul comunicat:

Am ocupat Trentino, lângă Montebaldo am ocupat Montealtissimo. Pe platoul Tonezza artileria noastră a bombardat fortificațiile inamice. La granița Carintiei am reurtat un succes la intrarea în valea Rokolana și pe drumul ce duce spre valea Dogna. Perderea noastră a fost 4 morți și câțiva răniți, între cari e și un ofițer.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 1 Iunie 1915.

Reprezentanța fundațiunii Gozdsu, întrunită în sesiune ordinară în Sibiu, și-a terminat lucrările. În ședințele ținute sub președinția Ex. S. arhiep. și mitropolit *Ioan Mețianu*, au fost rezolvate afacerile curente și au fost aleși în locurile vacante domnii *Vasile Almășan*, avocat în Cluj și *Ioan M. Roșiu*, avocat în Biserica-albă, membrii noi ai reprezentației. P. S. Sa, episcopul *Ioan I. Papp* al Aradului a plecat Sâmbătă la reședința sa, iar P. S. Sa episcopul *Dr. Miron E. Cristea* al Caransebeșului, Duminecă. (T. R.)

Audiențe. Din Viena se anunță: M. Sa monarhul l'a primit ieri în palatul din Schönbrunn în audiență pe moștenitor, arhiducele Carol Francisc Iosif.

Duminecă M. Sa l'a primit în audiență particulară pe primul ministru austriac contele *Stürggh*, iar Luni s'a prezentat în audiență la M. Sa ministrul de externe, baronul *Burian*.

Corpul VII e o armată de eroi. Corespondentul de pe câmpul de războiu al ziarului „Berliner Tageblatt”, — *Leonard Adelt* — scrie: Despre *Corpul VII*, care stă sub comanda arhiducei Iosif n'am să spun multe, el e cunoscut doar la noi (în Germania) sub denumirea de *armata eroilor*. Am făcut cunoscute cu alt prilej luptele cari le-a dat acest corp în valea Latorței. După spargerea frontului rusec în Galiția apuseană și când regimentele din Galiția și acele bavareze a luat din spate armata rusească din Beschizi o divizie de honvezi împărțită acestui corp a atăcat pozițiile de pe muntele Waretsow. Lupta aceasta a decis-o după cum a declarat arhiducele Iosif regimentul I de honvezi din Budapesta — împărțit la corpul al VII-lea. Urmărind pe dușman corpul a făcut 2000 de prizonieri. Pe coamele muntelui Bukowița a opus o nouă rezistență, dar după o luptă grea a fost respins până la Bakoskow. Inamicul a mai încercat apoi să se țină spre apus dela linia ferată Lupkow, a fost însă iarăși bătut încât a renunțat de a mai rezista.

Corpul VII l'a urmărit pe inamic până la Bidța, la jumătatea drumului către Przemysl.

† *Amalia Miclea n. Zăvoian*, a decedat în 24 Maiu în vârstă de de 46 ani. Inmormântarea s'a făcut în 26 Maiu, în cimiterul gr. cat. din Oroșiaia. Odihnească în pace!

Ultima oră.

Budapesta. — Se comunică dela cartierul presei: Armata de sub conducerea generalului *Linsingen* a ocupat ieri orașul *Stryj*, iar pe forțele rusești învinse aci le-a împins departe spre râul Dnistru. Numărul prizonierilor e foarte mare. Trupe bavareze au ocupat ieri trei întărituri pe frontul dela miază-noapte al Przemyslului; au capturat tunuri grele iar pe Ruși de aci i-au respins până la linia întărită ce mărginește orașul. (Bir. de presă al min. președ.)

CONSILIU DE COROANĂ GRECESC.

Atena. — Măne va avea loc în chilia bolnavului rege al Greciei un important consiliu de coroană, prezidat de primul ministru *Gunaris* și la care vor lua parte afară de ministrul, șeful statului major și comandantul suprem al marinei. Consiliul de coroană se va ocupa cu situația internațională.

NOUL MINISTRU A LATERE.

Budapesta. — Monitorul oficial publică numirea baronului *Ervin Roszner* de ministru a latere.

BULGARIA A REFUZAT PROPUNERILE ANTANTEI.

Sofia. — Primul ministru al Bulgariei, *Roslavov* a refuzat din nou propunerile mai recente ale antantei, accentunând că Bulgaria își va păstra neutralitatea.

INTREVEDEREA REGEI ITALIAN CU REGELE ENGLEZ ȘI POINCARÉ.

Rotterdam. — Regele italian se va întâlni în zilele cele mai apropiate la Calais cu regele Angliei și cu președintele Franței.

Redactor responsabil: **Constantin Savu**

„TIMIȘIANA”, INST. DE CRED. ȘI EGON. SOC. PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

AVIZ.

Devenind vacant postul de director executiv la institutul de credit și economii „TIMIȘIANA” din Timișoara, reflecțiilor la acest post sunt poțitiți a se adresa direcțiunii institutului în decurs de 15 zile dela apariția acestui anunț, comunicându-i pregătirile teoretice și practice, precum și pretențiile lor materiale.

DIRECȚIUNEA.